1.1. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ

ЧИННИКИ, ЩО ЛЕЖАТЬ В ОСНОВІ УМИСНОЇ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ДАНИХ І НАСТАНОВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОСЛІДЖУВАНИХ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ ТЕСТУВАННІ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Бурлачук Л. Ф., Дубовик М. О.

Реферат. Реферат представляє тези виступу Дубовик М. О., викладачки кафедри психології та педагогіки Київського національного лінгвістичного університету, на Першій установчій конференції Всеукраїнської психодіагностичної асоціації (Київ, 17 вересня 2016 р.); співавтором тез є Бурлачук Л. Ф. Автори виходять з того, що психологічні тести чутливі до фальсифікацій та обману, і поділяють чинники, які загрожують достовірності отриманих даних, на дві групи. Першу становить умисна, усвідомлена фальсифікація результатів, другу утворює настановна поведінка досліджуваного, тобто неусвідомлювана тенденція відповідати на запитання тестів певним чином. Для контролю впливу обох явищ у психодіагностиці розроблено різні методи, передусім шкали достовірності. Розмежування свідомого викривлення відповідей і неусвідомлюваної настанови має пряме значення для судово-психологічної експертизи: експерт, який застосовує опитувальники до підекспертної особи, зацікавленої в певному результаті, повинен оцінювати показники шкал достовірності, перш ніж інтерпретувати основні шкали. Матеріал доповнено посиланням на презентацію доповіді.

Ключові слова: психологічне тестування, психодіагностика, фальсифікація результатів, настановна поведінка, шкали достовірності, достовірність даних, обман у тестуванні.

Factors Underlying Deliberate Falsification of Data and Response Sets of Test-Takers in Psychological Testing

Burlachuk L. F., Dubovyk M. O.

Abstract. The review presents the theses of a paper by Dubovyk M. O., lecturer at the Department of Psychology and Pedagogy of Kyiv National Linguistic University, delivered at the First Founding Conference of the All-Ukrainian Psychodiagnostic Association (Kyiv, 17 September 2016) and co-authored with Burlachuk L. F. The authors note that psychological tests are sensitive to falsification and deception and divide the factors threatening the reliability of test data into two groups: deliberate, conscious falsification of results, and response sets, that is, an unconscious tendency of the test-taker to answer questions in a particular way. Various methods have been developed in psychodiagnostics to control these effects, above all validity scales. The distinction between conscious distortion and unconscious response tendencies is directly relevant to forensic psychological examination, where an expert who administers questionnaires to an examinee interested in a particular outcome has to check validity indicators before interpreting the clinical or personality scales.

Keywords: psychological testing, psychodiagnostics, faking, response set, validity scales, test data reliability, deception in testing.

Першоджерело: *Бурлачук Л. Ф., Дубовик М. А. Факторы, лежащие в основе умышленной фальсификации данных и установочного поведения испытуемых в психологическом тестировании. Первая установочная конференция Всеукраинской психодиагностической ассоциации (17 сентября 2016 года, г. Киев) : тезисные материалы. Киев, 2016. С. 31–33.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 09.11.2016.*

References

1. Burlachuk L. F., Dubovyk M. O. Chynnyky, shcho lezhat v osnovi umysnoi falsyfikatsii danykh i nastanovnoi povedinky doslidzhuvanykh u psykholohichnomu testuvanni [Factors Underlying Deliberate Falsification of Data and Response Sets of Test-Takers in Psychological Testing] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/652-faktory-lezhashchie-v-osnove-umyshlennoj-falsifikatsii-dannykh-i-ustanovochnogo-povedeniya-ispytuemykh-v-psikhologicheskom-testirovanii (onovlena versiia vid 05.09.2021). [in Ukrainian].

2. Burlachuk L. F., Dubovik M. A. Faktory, lezhashchie v osnove umyshlennoy falsifikatsii dannykh i ustanovochnogo povedeniya ispytuemykh v psikhologicheskom testirovanii. Pervaya ustanovochnaya konferentsiya Vseukrainskoy psikhodiagnosticheskoy assotsiatsii (17 sentyabrya 2016 goda, g. Kiev) : tezisnye materialy. Kiev, 2016. S. 31–33. URL: http://vpa.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/Тезисные-материалы.pdf#page=31 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].